

POSTANOWIENIE

Dnia 7 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jolanta Frańczak

w sprawie z odwołania P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S.
z udziałem S. M. , E. Ł., A. K. S. , C. K. , E. L. , D. spółki z ograniczoną
odpowiedzialnością w S. , E. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S.
o objęcie ubezpieczeniem społecznym,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 7 maja
2020 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 25 września 2018 r., sygn. akt III AUa (...),

odrzuca skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 25 września 2018 r. oddalił apelację płatnika składek P. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w S. (dalej jako płatnik składek) od wyroku Sądu Okręgowego w S. z dnia 16 grudnia 2016 r. oddalającego odwołania płatnika składek od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w S. stwierdzających, że zainteresowani S. M. , E. Ł., A. K. S. , C. K. i E. L. z tytułu pracy świadczonej na podstawie umów zlecenia zawartych z D. Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S. i E. Spółką z ograniczoną odpowiedzialnością w S. , a wykonywanej na rzecz płatnika składek, podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnym, rentowym, chorobowym i

wypadkowym jako pracownicy płatnika składek według ustalonej w tych decyzjach podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia.

W wyrokach Sądów *meriti* przyjęto, że zainteresowani w ramach zawartych ze Spółkami D. i E. umów cywilnoprawnych wykonywali pracę na rzecz swojego pracodawcy P. w rozumieniu art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 266, dalej jako ustawa systemowa lub ustawa), który za pracownika uważa także osobę wykonującą pracę na podstawie umowy agencyjnej, umowy zlecenia lub innej umowy o świadczenie usług, do której zgodnie z Kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, albo umowy o dzieło, jeżeli umowę taką zawarła z pracodawcą, z którym pozostaje w stosunku pracy, lub jeżeli w ramach takiej umowy wykonuje pracę na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy. Podstawowym skutkiem uznania osoby wskazanej w art. 8 ust. 2a ustawy za pracownika, jest objęcie jej obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnymi, rentowymi, chorobowymi i wypadkowymi tak jak pracownika (art. 6 ust. 1 pkt 1, art. 11 ust. 1 i art. 12 ust. 1 ustawy systemowej). W związku z tym osoba ta podlega obowiązkowi zgłoszenia do wymienionych ubezpieczeń społecznych, a obowiązek ten obciąża płatnika składek (art. 36 ust. 1 i 2 ustawy systemowej). Zważywszy, że w stosunku do pracownika płatnikiem składek jest pracodawca (art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej), a art. 8 ust. 2a rozszerza pojęcie pracownika na jego dalszą aktywność w ramach umowy cywilnoprawnej, jeżeli w jej ramach świadczy on pracę na rzecz swojego pracodawcy, zdaniem Sądów obu instancji *meriti*, naturalne i zgodne z wykładnią literalną tego przepisu jest uznanie, że także w zakresie tej sfery aktywności należy go uznać na potrzeby ubezpieczeń społecznych za pracownika tego właśnie pracodawcy.

Płatnik składek zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego w całości skargą kasacyjną, wnosząc o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości, poprzedzającego go wyroku Sądu Okręgowego i przekazanie temu Sądowi sprawy do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku oraz orzeczenie co do istoty sprawy, że zainteresowani z tytułu wykonywania pracy na podstawie umów zlecenia zawartych ze Spółkami D i E. nie podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym i ubezpieczeniu zdrowotnemu jako pracownicy

skarżącego, a nadto iż skarżący nie jest płatnikiem składek wobec zainteresowanych z tytułu pracy świadczonej przez nich na rzecz tych Spółek. Skarżący wniósł też o zasądzenie od organu rentowego na jego rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego za obie instancje oraz kosztów postępowania kasacyjnego, według norm przepisanych.

W skardze kasacyjnej zarzucono naruszenie prawa materialnego, a to: 1) art. 8 ust. 2a ustawy systemowej w związku z art. 2 k.p., przez błędną wykładnię skutkującą niewłaściwym zastosowaniem, polegającą na uznaniu, że przepis ten rozszerza pojęcie pracownika na aktywność pracownika w ramach umowy cywilnoprawnej, jeżeli w jej ramach świadczy pracę na rzecz swojego pracodawcy w sytuacji, gdy w istocie przepis ten - w przypadkach nim przewidzianych - przewiduje jedynie obowiązek objęcia strony świadczącej usługi ubezpieczeniami społecznymi na takich samych zasadach jak pracownika; 2) art. 18 ust. 1a w związku z art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej, przez błędną wykładnię, skutkującą niewłaściwym zastosowaniem, polegającą na uznaniu, że skarżący jest płatnikiem składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu umów cywilnoprawnych zawartych przez zainteresowanych, będących jednocześnie pracownikami skarżącego, z podmiotami trzecimi, tj. Spółkami D. i E. w sytuacji, gdy - wbrew ocenie Sądu - przepis ten nie modyfikuje generalnej zasady, że jednostka organizacyjna pozostająca z osobą fizyczną w stosunku prawnym uzasadniającym objęcie tej osoby ubezpieczeniami społecznymi, jest płatnikiem składek w stosunku do tej osoby. Ewentualnie na wypadek nieuwzględnienia przez Sąd Najwyższy powyższych zarzutów prawa materialnego zarzucono naruszenie: 1) art. 18 ust. 1a w związku z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej w związku z art. 84 oraz art. 217 Konstytucji RP, przez ich błędną wykładnię, skutkującą niewłaściwym zastosowaniem, polegającym na wykreowaniu przez Sądy obowiązku ponoszenia przez skarżącego się spółkę daniny publicznej, jaką są składki na ubezpieczenie społeczne, w drodze wykładni rozszerzającej art. 18 ust. 1a w związku z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, podczas gdy zgodnie z art. 84 i art. 117 Konstytucji RP, obowiązek ponoszenia ciężarów i świadczeń publicznych powinien być normowany wyłącznie przez akt rangi ustawowej, zaś zakaz rozszerzającego interpretowania przepisów dotyczy nie tylko wyjątków, ale także przepisów nakładających

obowiązek płacenia tych danin; 2) art. 18 ust. 1a ustawy systemowej w związku z art. 2 Konstytucji RP, przez jego błędną wykładnię, skutkującą niewłaściwym zastosowaniem, w zakresie w jakim przepis ten nakłada na skarżącego - jako płatnika - obowiązek opłacenia składek na ubezpieczenie społeczne z tytułu umów cywilnoprawnych zawartych przez interesowanych, będących jednocześnie pracownikami skarżącego się, z podmiotami trzecimi, tj. Spółkami D. i E. w sytuacji, gdy jednocześnie w przepisach prawa nie przewidziano instrumentów prawnych służących wykonaniu przez skarżącego nałożonych na niego obowiązków (w szczególności ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne), co stanowi naruszenie zasady zaufania obywatela do państwa i stanowionego przez nie prawa oraz zasady demokratycznego państwa prawnego; 3) art. 2 Konstytucji RP w związku z art. 68 ust. 1 pkt 7 i 8 oraz art. 83d ustawy systemowej, przez jego niezastosowanie i nieuwzględnienie faktu, że oddalenie apelacji skarżącego i w konsekwencji utrzymanie w mocy orzeczenia Sądu pierwszej instancji oraz spornej decyzji będzie stanowiło naruszenie fundamentalnych zasad demokratycznego państwa prawnego - nieretroakcji prawa i jego wykładni oraz zaufania do organów państwa.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powołując się na potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości - art. 8 ust. 2a ustawy systemowej w związku z art. 2 k.p. oraz art. 18 ust. 1a w związku z art. 4 pkt 2 lit. a ustawy systemowej oraz występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, „czy w świetle art. 84 i art. 217 Konstytucji RP dopuszczalne jest nałożenie na pracodawcę, którego pracownik zawarł umowę cywilnoprawną z osobą trzecią, na podstawie której to umowy świadczy pracę na rzecz swojego pracodawcy, obowiązku ustalania, obliczania, potrącania i terminowego odprowadzania składek na ubezpieczenia społeczne od przychodu uzyskanego przez tego pracownika z tytułu świadczenia pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią, w drodze rozszerzającej wykładni art. 18 ust. 1a w związku z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej?” W razie pozytywnej odpowiedzi na powyższe pytanie należy odpowiedzieć - „czy pracodawcy, zobowiązanemu na podstawie art. 18 ust. 1a w związku z art. 8 ust. 2a ustawy systemowej do ustalenia, obliczenia, potrącania i terminowego odprowadzenia

składek na ubezpieczenia społeczne od przychodu uzyskanego przez jego pracownika z tytułu świadczenia pracy na podstawie umowy cywilnoprawnej zawartej z osobą trzecią, jeśli praca ta świadczona jest na rzecz tego pracodawcy, przysługują instrumenty prawne uprawniające do żądania od pracownika oraz od osoby trzeciej, z którą pracownik ten związany jest jedną z umów cywilnoprawnych wskazanych w art. 8 ust. 2a ustawy systemowej, informacji o istnieniu ważnie zawartej umowy cywilnoprawnej między pracownikiem a osobą trzecią oraz treści tej umowy cywilnoprawnej, w szczególności w odniesieniu do informacji o wysokości wynagrodzenia ustalonego pomiędzy stronami umowy cywilnoprawnej, stanowiącego podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne za tego pracownika.”

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz zasądzenie na jego rzecz kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym według norm przepisanych.

W piśmie procesowym z dnia 8 kwietnia 2019 r. skarżący wskazał wartość przedmiotu zaskarżenia, która wynosi następujące kwoty: w stosunku do zainteresowanego S. M. – 7.484 zł, E. Ł. - 51 zł, A.K. S. – 729 zł, C. K. – 206 zł, E. L. – 1.450 zł.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398² § 1 k.p.c. skarga kasacyjna jest niedopuszczalna w sprawach o prawa majątkowe, w których wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa niż pięćdziesiąt tysięcy złotych, a w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych – niższa niż dziesięć tysięcy złotych, jednakże w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skarga kasacyjna przysługuje niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia w sprawach o przyznanie i wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego. Oznacza to, że poza wymienionymi kategoriami spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych (o przyznanie i wstrzymanie emerytury lub renty oraz o objęcie obowiązkiem ubezpieczenia społecznego), w każdej innej sprawie o dopuszczalności skargi kasacyjnej decyduje wartość przedmiotu zaskarżenia.

Pracownik wykonujący pracę na rzecz swojego pracodawcy na podstawie umów cywilnych zawartych z osobą trzecią podlega obowiązkowo ubezpieczeniu społecznemu jako pracownik (art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych) i na tym wyczerpuje się podleganie przez niego ubezpieczeniom społecznym. Ugruntowany jest zatem w orzecznictwie Sądu Najwyższego pogląd, że sprawa o opłacenie przez pracodawcę składki w wysokości równej obciążeniu umowy o pracę i zlecenia wykonywanego na rzecz tego pracodawcy, nie dotyczy objęcia ubezpieczeniem lecz wysokości składki, gdyż przedmiotem postępowania jest jedynie ustalenie właściwej kwoty jej podstawy wymiaru (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 kwietnia 2015 r., II UZ 8/15, niepublikowane i z dnia 19 sierpnia 2015 r., II UZ 14/15, niepublikowane oraz wyroki: z dnia 13 marca 1997 r., I PKN 43/97, OSNAPiUS 1997 nr 24, poz. 494; z dnia 18 października 2011 r., III UK 22/11, OSNP 2012 nr 21-22, poz. 266; z dnia 11 maja 2012 r., I UK 5/12, OSNP 2013 nr 9-10, poz. 117; z dnia 8 lipca 2015 r., II PK 282/14, OSNP 2017 nr 6, poz. 66; z dnia 3 kwietnia 2014 r., II UK 399/13, niepublikowane i z dnia 6 lutego 2014 r., II UK 279/13, niepublikowane). W sprawie dotyczącej poboru składki z tytułu podlegania obowiązkowi ubezpieczenia społecznego, dopuszczalność skargi kasacyjnej zależy zatem od wartości przedmiotu zaskarżenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 9 października 2002 r., II UZ 94/02, OSNP 2004 nr 6, poz. 107; z dnia 12 stycznia 2016 r., II UZ 37/15, niepublikowane; z dnia 16 kwietnia 2015 r., I UK 470/14, niepublikowane; z dnia 20 września 2017 r., I UK 342/16 niepublikowane i z dnia 2 października 2018 r., I UZ 32/18, niepublikowane oraz uchwałę składu siedmiu sędziów z dnia 26 kwietnia 2018 r., III UZP 9/17, OSNP 2018 nr 11, poz. 150).

W niniejszej sprawie skarżący wskazał w skardze kasacyjnej, że wartość przedmiotu zaskarżenia wynosi w stosunku do zainteresowanego S. M. kwotę 7.484 zł, E. Ł. kwotę 51 zł, A. K. S. kwotę 729 zł, C. K. kwotę 206 zł, E. L. kwotę 1.450 zł. W związku tym, że wartość przedmiotu zaskarżenia jest niższa od określonej w art. 398² § 1 k.p.c., skarga kasacyjna podlega odrzuceniu jako niedopuszczalna (art. 398⁶ § 2 i 3 k.p.c. w związku z art. 398² § 1 k.p.c.).

Z tego względu Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji.

